

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลไทยในปัจจุบัน ได้มีนโยบายกับกลุ่มประเทศอินโดจีน (เวียดนาม - ลาว - กัมพูชา) โดยเปลี่ยนจากสนาามรบเป็นสนาามการค้า เพื่อให้ประชาชนของประเทศดังกล่าวได้เดินทางติดต่อค้าขายซึ่งกันและกัน ทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น จากนโยบายนี้เอง ประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนเริ่มมีการติดต่อสัมพันธ์อันดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า วัฒนธรรม ประเพณีและการกีฬา เป็นต้น ประชาชนของประเทศดังกล่าวมีการไปมาหาสู่กันเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ และรัฐบาลไทยได้ประกาศให้เปิดจุดผ่านแดนถาวรเพื่อให้ประชาชนได้สัญจรไปมาหลายแห่ง จังหวัดมุกดาหารจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ประกาศให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรรวมทั้งเป็นจุดผ่านแดนของสินค้าเข้าและส่งออกระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในการติดต่อระหว่างพ่อค้ากับพ่อค้า ประชาชนกับประชาชนหรือข้าราชการในระดับท้องถิ่นต่าง ๆ ใช้แพขนานยนต์หรือเรือเป็นพาหนะในการติดต่อ จะต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางเพิ่มขึ้น เนื่องจากแพขนานยนต์หรือเรือจะวิ่งโดยตรงไม่ได้ จึงทำให้เสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาเพิ่มขึ้น

จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดชายแดนโดยตั้งอยู่ตรงข้ามกับแขวงสะหวันนะเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่าง 2 ประเทศ แม้ว่าทั้ง 2 ประเทศจะมีระบบการปกครองที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนทั้ง 2 ประเทศต่างมีอุปนิสัย ขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นบ้านพี่เมืองน้อง

จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต สามารถรับส่งสินค้าจากกรุงเทพมหานครได้พร้อม ๆ กันและในอนาคตประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะได้รับสินค้ารวดเร็วไม่ต่างอะไรกับมุกดาหารเพราะจังหวัดมุกดาหารจะแปรสภาพเป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางของการผลิต

ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ASIAN DEVELOPMENT BANK = ADB) ได้จัดประชุมพิจารณาโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (ลาว - กัมพูชา - เวียดนาม - จีน - พม่า - ไทย) โดยมีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ที่จังหวัดมุกดาหารและเสนอให้พัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 ใน

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามโครงการถนนเชื่อมแนวตะวันออก - ตะวันตก ระหว่างไทย - ลาว - เวียดนาม

ปัจจุบันเทศบาลเมืองมุกดาหารมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีการเพิ่มจำนวนประชากร ส่งผลให้ชุมชนเทศบาล เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากรนั้น ทำให้เกิดการขยายตัวของการใช้ที่ดินในเมืองและการขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างไร้ทิศทางหรือตามยถากรรม โดยปราศจากการเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมนั้น ๆ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาของเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย มลภาวะเป็นพิษ การจราจรติดขัดและปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นตัวบั่นทอนประสิทธิภาพของเมือง ทำให้เมืองไม่สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้การพัฒนาประเทศโดยรวม

ความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งของเมืองมุกดาหาร เป็นเหมือนการเปิดประตูการค้าออกไปสู่การค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโดจีน การเชื่อมสองฝั่งแม่น้ำโขงจึงเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยมีโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการค้าระหว่างไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งนับวันจะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีการติดต่อกันได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะใช้การขนส่งทางน้ำเพียงอย่างเดียว

โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 เชื่อมสองฝั่งแม่น้ำโขง เป็นโครงการความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการไทย - ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ระดับท้องถิ่น) โดยกำหนดจุดที่จะสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ในฝั่งไทย ปัจจุบันนี้มีการกำหนดที่ตั้งแน่นอนแล้วคือบริเวณบ้านสงเปลือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร ฉะนั้นจังหวัดมุกดาหารและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงต้องศึกษาศักยภาพและคาดคะเนผลกระทบที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 และเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากรและสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพพื้นที่ฐานโดยทั่วไปของชุมชนเมืองมุกดาหารในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และพื้นที่ต่อเนื่อง

2. คาคคะเนผลกระทบและศักยภาพทางด้านกายภาพโดยเฉพาะ โครงข่ายคมนาคม เศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อระบบชุมชนเมืองมุกดาหารและชุมชนที่ต่อเนื่องจากโครงการสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2

3. เพื่อรองรับการขยายตัวด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ และพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร

4. เสนอแนะการใช้ที่ดินเมืองมุกดาหาร และพื้นที่ต่อเนื่องบริเวณก่อสร้างสะพานมิตรภาพ เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน

สมมุติฐาน

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดชายแดนซึ่งรัฐบาลไทยมีนโยบายติดต่อการค้าขายซึ่งกันและกัน มีการไปมาหาสู่กัน ได้ประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ มีการเชื่อมโยงจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต (สปป.ลาว) กวางตรี (เวียดนาม) เป็นแนวนอนตะวันตก - ตะวันออก เชื่อมกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อวางแผนพัฒนาเมืองมุกดาหารและบริเวณที่จะก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 จึงต้องศึกษาผลกระทบและคาคคะเนการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ การค้า การบริการ และการท่องเที่ยวของเมืองมุกดาหารสูงขึ้น ซึ่งให้เห็นถึงทิศทางการขยายตัวของเมืองว่าจะเติบโตไปตามถนนสายหลักเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ก. การศึกษาเชิงพื้นที่

1. พื้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหาร
2. พื้นที่บริเวณที่ตั้งโครงการสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 ทำเลทางเลือก

ข. การศึกษาเชิงเนื้อหา

1. ศึกษาความเป็นมาของเมือง สภาพเศรษฐกิจ ประชากร สิ่งแวดล้อม และทางด้านกายภาพ ตลอดจนการให้บริการในระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของเมืองมุกดาหาร

2. คาดคะเนผลกระทบ และศักยภาพ เนื่องจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2
3. นโยบายการพัฒนาด่าง ๆ โดยสังเขปในทุกระดับของการพัฒนา
4. การกำหนดแนวทางในการพัฒนาเมืองมุกดาหาร เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ และการเสริมระบบโครงข่ายการคมนาคมตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากสะพานมิตรภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทางผังเมืองมุกดาหารในปัจจุบัน เรื่องรูปแบบการใช้ที่ดินและระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งและระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ตลอดจนองค์ประกอบของเมือง
2. ศึกษาภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอเมือง ตลอดจนการตั้งถิ่นฐานโดยรอบในระดับชุมชนเมือง
3. ศึกษาสภาพแวดล้อมของเมืองมุกดาหารในปัจจุบัน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ทรัพยากร ทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
4. คาดคะเนผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ เชื่อมระหว่างเมืองมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต ในด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างไร
5. เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาเมืองมุกดาหาร เพื่อเตรียมการรองรับการขยายตัวของกิจกรรม ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเมืองโดยมีสะพานมิตรภาพเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

ประโยชน์ของการศึกษา

1. เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นเมืองมุกดาหาร ในระดับจังหวัด อำเภอ เทศบาล และ สุขาภิบาล ในการที่จะใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ต่อไป
2. ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนเมืองที่มีกิจกรรม การค้า ชายตามแนวชายแดน และการพัฒนาพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งสะพานมิตรภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการนำมาใช้พัฒนาชุมชนเมืองมุกดาหาร
4. แนวทางการศึกษา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อื่นได้

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลทุติยภูมิ จากหน่วยงานที่ได้ไปคัดลอกมาก เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
2. ข้อมูลประเภทเดียวกัน แต่ต่างหน่วยงานจัดทำมีการคลาดเคลื่อนไม่ตรงกัน